

UITSPRAAK KLACHTENCOMMISSIE WVGZ
4 januari 2024 (mondelinge uitspraak 3 januari 2024)

Klager: Dhr. XXXXXXXX, geboren op XXXXXXXX, verblijf houdend in Vincent van Gogh, locatie XXXXXXXX te Venray.

Klager wordt ondersteund door dhr. XXXXXXXX, patiëntenvertrouwenspersoon (pvp)

Aangeklaagde: Mw. XXXXXXXX, psychiater

Zitting: 3 januari 2024 te Venray

Klachtennummer: 23.104

---

1. De klacht

De klachtmelding betreft:

1. de beperking van de bewegingsvrijheid
2. het onderzoek aan lichaam en kleding

2. De procedure

2.1. Bevoegdheid en ontvankelijkheid

De klachtencommissie (in het vervolg: de commissie) verklaart de klachten ontvankelijk als een klacht in de zin van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz).

2.2. Het verloop van de procedure

- Op 21 december 2023 heeft de commissie de klacht van klager ontvangen. Klager heeft de commissie toestemming gegeven voor het inzien van het dossier.
- Op 21 december 2023 zijn aangeklaagde en de overige betrokkenen zoals bedoeld in artikel 5 van het klachtenreglement, van de klacht van klager in kennis gesteld.
- Klager heeft geen schorsingsverzoek ingediend.
- Op 29 december 2023 zijn de schriftelijke uitnodigingen verzonden voor de hoorzitting op 3 januari 2024. De commissie heeft aangeklaagde verzocht een schriftelijke reactie op de klachten in te dienen. De commissie heeft op 21 december 2023 een schriftelijke reactie ontvangen.
- De hoorzitting heeft op 3 januari 2024 plaatsgevonden. Dezelfde dag is de beslissing, zie punt 7, aan klager, aangeklaagde en de pvp medegedeeld (telefonisch en voor zover mogelijk per e-mail).

3. De feiten – voor zover van belang

Klager is geboren op XXXXXXXX. Uit de overlegde stukken is gebleken dat klager psychotisch was ontregeld, waarbij paranoïde symptomen op de voorgrond stonden. Daarnaast is klager bekend met een stoornis in het gebruik van middelen en een antisociale persoonlijkheidsstoornis. Klager is op dit moment opgenomen naar aanleiding van een psychotische ontregeling, waarbij het sterke vermoeden is dat drugs de klachten doen toenemen. In een psychotische toestand is klager bij de politie in beeld gekomen omdat klager een steen naar een fietser heeft gegooid.

Op 6 november 2023 heeft de rechter besloten tot het verlenen van de zorgmachtiging, waarbij onder meer en relevant in het kader van de klachtmelding het toepassen van de verschillende vormen van verplichte zorg; beperken van de bewegingsvrijheid en het onderzoek aan lichaam en kleding is toegewezen.

Op 14 en 21 december 2023 wordt aan klager de informatie over het verlenen van verplichte zorg door de geneesheer-directeur overhandigd.

Op 14 en 21 december worden de beslissingsbrieven aan klager overhandigd tot het verlenen van verplichte zorg ter uitvoering van de zorgmachtiging. Op 13 december 2023 heeft de zorgverantwoordelijke klager onderzocht en is de voorgenomen beslissing met hem besproken.

De zorgmachtiging is opgelegd tot en met 6 mei 2024.

4. Toelichting van klager

Klager heeft ter zitting een toelichting op zijn klacht gegeven; deze worden hieronder, voor zover van belang, samengevat en zakelijk weergegeven.

Gevraagd hoe het met klager gaat, antwoordt hij dat het goed gaat. Hij zit inmiddels drie weken op deze afdeling. Er is geen sprake van behandeling maar enkel van verblijf. De reden dat klager is opgenomen heeft te maken met hetgeen hij tegen de politie heeft gezegd toen hij werd aangehouden en meegenomen na een incident met een derde. Klager geeft aan dat hij een psychose heeft geveinsd om zo een nacht in de instelling te kunnen verblijven en daarna weer naar huis te gaan.

Gevraagd naar de beperking in de bewegingsvrijheid antwoordt klager dat hij eerder op de XXXXXXXX alle vrijheden had om naar buiten te gaan. Nu mag dat niet. Klager mag minder vaak naar buiten en vanaf dag 1 wordt klager per keer dat hij naar buiten gaat onderzocht.

Gevraagd naar het onderzoek aan lichaam en kleding antwoordt klager dat dit elke keer gebeurt als hij naar buiten is geweest, zelfs wanneer hij buiten is geweest met zijn ouders. Klager moet zich volledig ontkleden en drie keer bukken zodat kan worden gezien of klager iets bij zich draagt dat verboden is. De aanleiding hiervoor is klager onbekend.

Gevraagd naar de toekomst antwoordt klager dat hij op zichzelf wil wonen. Zijn mentor is dit aan het regelen. Ook wil klager de baan aannemen waarop hij eerder heeft gesolliciteerd.

Gevraagd of klager alles heeft kunnen zeggen wat hij heeft willen zeggen en of er goed naar hem is geluisterd antwoordt hij dat hij alles heeft kunnen zeggen.

Gevraagd of de pvp nog iets wil toevoegen antwoordt hij dat hij alles in het aanvullende verzoekschrift heeft beschreven en wil benadrukken dat visiteren een ernstige inbreuk is op de integriteit van klager en dat dit volgens de wet niet is toegestaan.

5. Weerwoord van aangeklaagde op de klacht

Ter zitting heeft aangeklaagde verweer gevoerd; dit wordt hier onder, voor zover van belang, samengevat en zakelijk weergegeven.

Gevraagd naar de beperking van de bewegingsvrijheid antwoordt aangeklaagde dat klager net op de afdeling is gekomen en dat er op dat moment beperkingen worden ingezet zodat de behandelaar en het team klager beter leren kennen en zij zwakte en sterkte punten leren kennen. Zodra er een beter beeld van klager is, zullen de vrijheden worden uitgebreid.

Gevraagd naar het onderzoek aan lichaam en kleding antwoordt aangeklaagde dat elke keer wanneer hij naar buiten is geweest, hij gefouilleerd moet worden. Dit ter voorkomen van het binnen brengen van drugs voor klager en de handel op de afdeling. Sinds klager op de afdeling verblijft is de hoeveelheid drugs toegenomen en er is een sterk vermoeden dat klager deze mee naar binnen brengt. Het klopt dat klager zich volledig moet ontkleden en drie keer moet bukken ter controle.

Gevraagd hierna antwoordt aangeklaagde dat klager niet wordt getest op drugs. Verder geeft aangeklaagde aan dat de mentor bij elke beslissing is geïnformeerd.

6. Overwegingen van de Klachtencommissie

Gelet op de ingebrachte stukken en wat ter zitting is besproken komt de commissie tot de volgende overwegingen.

De commissie heeft bij de klachten de rechtmatigheid van de verplichte zorg ter uitvoering van de door de rechter op 6 november 2023 toegewezen zorgmachtiging en de daarbij vastgestelde vormen van verplichte zorg te beoordelen.

Artikel 8:9 Wvvggz bepaalt dat de zorgverantwoordelijke ter uitvoering van de crisismaatregel, machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel of de zorgmachtiging een beslissing tot het verlenen van verplichte zorg niet neemt, dan nadat hij:

- a. zich op de hoogte heeft gesteld van de actuele gezondheidstoestand van betrokkene,
- b. met betrokkene over de voorgenomen beslissing overleg heeft gevoerd, en
- c. voor zover hij geen psychiater is, hierover overeenstemming heeft bereikt met de geneesheer- directeur.

Allereerst en meer in het algemeen overweegt de commissie dat verplichte zorg bij psychiatrische patiënten een ernstige inbreuk is op hun persoonlijke levenssfeer en/of lichamelijke integriteit. Deze inbreuk dient dan ook met de nodige waarborgen omkleed te zijn. Daarom worden er op zowel juridisch als medisch gebied eisen gesteld aan het mogen toepassen van verplichte zorg. Op juridisch gebied moet verplichte zorg voldoen aan de gronden van de Wvvggz en aan vormvoorschriften als vastlegging van het zorgplan en het uitreiken van een voldoende gemotiveerde schriftelijke kennisgeving van de verplichte zorg.

Verplichte zorg is een ultimum remedium. Als verplichte zorg noodzakelijk is, moet gekozen worden voor de minst ingrijpende vorm en zo kort mogelijk. Verplichte zorg moet voldoen aan de uitgangspunten van subsidiariteit, proportionaliteit, doelmatigheid en zorgvuldigheid.

De commissie overweegt dat uit de beslissingsbrieven van 14 en 21 december 2023 blijkt dat klager bij aangeklaagde gediagnostiseerd is met een psychotische stoornis en middelengebruik.

De zorgverantwoordelijke heeft zich op 13 en 21 december 2023 op de hoogte gesteld van de gezondheidstoestand van klager en hem onderzocht. Zij heeft dezelfde dag overleg met klager gehad over de voorgenomen beslissing. De beslissing van het beperken van de bewegingsvrijheid is op schrift gesteld en voorzien van een schriftelijke motivering. De geneesheer-directeur heeft klager afschrift van de beslissing gegeven en hem schriftelijk in kennis gesteld van de klachtwaardigheid van de beslissing en de mogelijkheid van advies en bijstand door de patiëntenvertrouwenspersoon en de familievertrouwenspersoon. De mentor is de volgende dag ingelicht.

Er is thans voldaan aan de door de wet gestelde formele vereisten.

Ten aanzien van klachtonderdeel 1 (beperking van de bewegingsvrijheid)

De commissie acht door aangeklaagde voldoende aannemelijk gemaakt dat zonder opname in een accommodatie en de beperking van de bewegingsvrijheid gedurende een langere tijd een zodanig psychisch toestandbeeld in stand blijft dat er zich bij klager ernstig nadeel voordoet in de zin van art. 1.1. lid 2 onder a. Wvggz.

De commissie acht met name aannemelijk dat het gedrag van klager, voortvloeiend uit zijn psychisch toestandbeeld en middelengebruik, zodanig ernstig is dat dit leidt tot het ernstig nadeel van een toename van psychotische symptomen, passend bij zijn ziektebeeld. Klager vertoont agressief gedrag richting derden en blijft drugs gebruiken waardoor de kans op psychotische symptomen aanwezig is.

De commissie is van oordeel dat de beperking van de bewegingsvrijheid minder ingrijpend is dan het risico van de voorgenoemde ernstige nadelen.

De commissie toetst de voorgestelde verplichte zorg tevens aan de vereisten van doelmatigheid (heeft de behandeling zin), proportionaliteit (staat het belang van behandelen in verhouding tot de dwang) en subsidiariteit (zijn er alternatieven).

De commissie acht het verder van belang dat de beperking van de bewegingsvrijheid ten doel heeft het bevorderen van duurzame deelname van klager aan het maatschappelijke leven vanuit een positie van zo veel mogelijk zelfstandig functioneren in een geschikte woonvorm of anderszins, zonder daarbij ernstig nadeel voor zichzelf en/of derden te veroorzaken. De commissie overweegt dat van de voorgestelde verplichte zorg mag worden verwacht dat deze bij klager positief effect zal hebben. Door de opname in een accommodatie en het beperken van de bewegingsvrijheid is het voorgenoemde acute gevaar afgewend.

Op grond van het bovenstaande is de commissie van oordeel dat de voorgestelde verplichte zorg doelmatig en proportioneel is.

De commissie overweegt verder dat over bedoelde verplichte zorg in overeenstemming met artikel 8:9 Wvvggz zoveel mogelijk dient te worden overlegd met de patiënt en overeenstemming met de patiënt dient te worden bereikt.

De commissie overweegt dat uit de stukken en de verklaringen ter zitting blijkt dat er pogingen zijn ondernomen om tot samenwerking met klager te komen.

De commissie stelt vast dat klager een en andermaal ter zitting heeft verklaard dat hij zijn vrijheden terug wil en dat hij het niet nodig vindt om te stoppen met het roken van joints ter bevordering van zijn herstel omdat dit volgens klager geen invloed daarop heeft.

De commissie stelt daarom vast dat klager op dit moment niet, dan wel onvoldoende is te bewegen tot een samenwerking. Klager toont geen ziekte- inzicht of ziektebesef.

De commissie is van oordeel dat behandelaren zich voldoende hebben ingespannen om de toepassing van verplichte zorg te voorkomen.

Gelet op het bovenstaande is tevens aan het vereiste van subsidiariteit voldaan.

De commissie komt tot de conclusie dat de beslissing van aangeklaagde om tot verplichte zorg over te gaan voldoet aan de criteria van doelmatigheid, proportionaliteit, subsidiariteit en zorgvuldigheid en dat daarom aan het gestelde criterium in artikel 8:9 onder a. Wvvggz is voldaan.

De commissie verklaart de klacht voor wat betreft de verplichte zorg middels de beperking van de bewegingsvrijheid op grond van artikel 8:9 Wvvggz **ongegron**d.

Ten aanzien van klachtonderdeel 2 (onderzoek aan lichaam en kleding)

De commissie acht door aangeklaagde voldoende aannemelijk gemaakt dat zonder controle klager drugs blijft meenemen en gebruiken gedurende een langere tijd een zodanig psychisch toestandsbeeld in stand blijft dat er zich bij klager ernstig nadeel voordoet in de zin van art. 1.1. lid 2 onder a. Wvvggz.

De commissie acht met name aannemelijk dat het gedrag van klager, voortvloeiend uit zijn psychisch toestandsbeeld en middelengebruik, zodanig ernstig is dat dit leidt tot het ernstig nadeel van een toename van psychotische symptomen, passend bij zijn ziektebeeld. Klager vertoont agressief gedrag richting derden en roept agressief gedrag over zichzelf af. Daarnaast is er sprake van maatschappelijke teloorgang.

De commissie is echter van oordeel dat het onderzoek aan lichaam en kleding zoals deze is uitgevoerd bij klager niet strookt met de bedoeling van de wet.

In artikel 3:2 lid 2 sub e Wvvggz staat beschreven dat het gaat om het onderzoek aan kleding of lichaam. Deze formulering beidt geen bevoegdheid om klager te visiteren. De Memorie van Toelichting geeft hierover de volgende toelichting:

Een onderzoek in het lichaam naar voorwerpen die betrokkene niet in zijn bezit mag hebben of een aanzienlijk risico op ernstig nadeel voor hemzelf of anderen kunnen veroorzaken, is een te vergaande aantasting van de lichamelijke integriteit en voldoet niet aan het beginsel van proportionaliteit. Visitatie is voor betrokkene een uiterst traumatiserende ervaring en kan in het bijzonder bij jeugdigen leiden tot blijvende schade. Indien er een ernstig vermoeden bestaat dat

betrokkene gevaarlijke voorwerpen in zijn lichaamsholtes verbergt, zal hij door middel van overreding moeten worden bewogen om deze voorwerpen af te geven. Daarnaast kan er door intensief toezicht voorkomen worden dat betrokkene met deze gevaarlijke voorwerpen zichzelf of anderen ernstig nadeel toebrengt

Uit de stukken en ter zitting is gebleken dat klager steeds volledig moest ontkleden en drie keer door de knieën moest buigen tijdens het onderzoek. Dit strookt niet met de letter van de wet en wordt daarom door de commissie als niet proportioneel gezien.

De commissie acht het verder van belang dat het onderzoek aan lichaam en kleding ten doel heeft het bevorderen van duurzame deelname van klager aan het maatschappelijke leven vanuit een positie van zo veel mogelijk zelfstandig functioneren in een geschikte woonvorm of anderszins, zonder daarbij ernstig nadeel voor zichzelf en/of derden te veroorzaken.

De commissie overweegt dat van de voorgestelde verplichte zorg mag worden verwacht dat deze bij klager positief effect zal hebben. Klager geeft aan dat hij door deze vorm van verplichte zorg liever binnen blijft dan dat hij er voor kiest om gebruik te maken van zijn vrijheden. Klager vindt het vernederend en een schending van zijn integriteit om zich steeds volledig te ontkleden en kniebuigingen te maken. Nu de gekozen vorm van verplichte zorg niet wordt uitgevoerd zoals de wet deze voorschrijft acht de commissie de voorgestelde verplichte zorg dan ook niet doelmatigheid.

De commissie begrijpt dat de zorgverantwoordelijk wil voorkomen dat er drugs op de afdeling wordt verspreid. Echter kan dit ook worden voorkomen door klager onder begeleiding van personeel naar buiten te laten gaan zodat op deze wijze de controle op handel wordt beperkt. Nu er andere, minder ingrijpende mogelijkheden aanwezig waren is de commissie van oordeel dat ook niet is voldaan aan het vereiste van subsidiariteit.

De commissie komt tot de conclusie dat de beslissing van aangeklaagde om tot verplichte zorg over te gaan niet voldoet aan de criteria van doelmatigheid, proportionaliteit, subsidiariteit en zorgvuldigheid en dat daarom niet aan het gestelde criterium in artikel 8:9 onder a. Wvvgg is voldaan.

De commissie verklaart de klacht voor wat betreft de verplichte zorg middels het onderzoeken aan kleding en lichaam op grond van artikel 8:9 Wvvgg inhoudelijk **gegrond**.

Ten overvloede merkt de commissie op dat het naakt laten uitvoeren van kniebuigingen onder visitatie valt en dit volgens de wet niet is toegestaan. De commissie kan zich tevens voorstellen dat volledig ontkleden van cliënten een erg grote impact kan hebben op de persoonlijke integriteit van cliënten. Zij adviseert de instelling dan ook om hier zorgvuldig mee om te gaan.

7. Beslissing

De commissie verklaart

Klacht 1: **ongegrond**

Klacht 2: **gegrond**

Deze beslissing is genomen door:

Mw. XXXXXXXX, voorzitter,
Dhr. XXXXXXXX, psychiater,
Dhr. XXXXXXXX, algemeen lid.

In aanwezigheid van mw. XXXXXXXX, ambtelijk secretaris Vincent van Gogh (maakt geen deel uit van de commissie)

Ondertekening:

Beroepsmogelijkheden

De commissie wijst klager en de zorgaanbieder op de mogelijkheid dat zij op grond van artikel 10:7 Wvvgz binnen zes weken na het bekend maken van deze uitspraak de rechter om een beslissing over de klacht kunnen verzoeken. Dit kunnen zij doen door zelf rechtstreeks een verzoekschrift in te dienen.

Zij kunnen hierbij een verzoek tot schadevergoeding (doen) indienen.

Deze uitspraak zal in kopie worden gestuurd naar:

- *Dhr. XXXXXXXX, klager*
- *Dhr. XXXXXXXX, patiëntenvertrouwenspersoon*
- *Dhr. mr. XXXXXXXX, advocaat,*
- *Mw. XXXXXXXX, psychiater, aangeklaagde,*
- *Raad van Bestuur Vincent van Gogh,*
- *Dhr. XXXXXXXX, Geneesheer-directeur,*
- *Directie Vincent van Gogh,*
- *Mw. XXXXXXXX, vicevoorzitter klachtencommissie,*
- *Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd.*